

JULIUS MARK
27.03.1890–2.03.1959

Julius Mark sündis 27. märtsil 1890. a Haljalas. Ta õppis 1911–1912 Tartu ja 1912–1915 Helsingi ülikoolis ning osales I maailmasõjas ja Vabadussõjas. 1918. a kaitses ta Helsingis oma magistritöö mordva keelte (eriti ersa keele) alal. 1919. a kutsuti ta Tartu ülikooli soome-ugri ja samojeedi keelte professori kohusetäitjaks. 1923. a kaitses J. Mark Helsingis doktoriväitekirja „Die Possessivsuffixe in den ostseefinnischen Sprachen“ (ilmus 1925).

Pärast doktoritöö kaitsmist nimetati J. Mark Tartu Ülikooli korraliseks professoriks uurali keeleteaduse alal. Sel kohal töötas ta kuni 1944. aastani. Ta uuris ja õpetas üliõpilastele mitmeid keeli, eriti lapi keelt ja mordva keeli, ungari keele olemust ja ajalugu, aga ka soome-ugri keelte suhteid teiste keelkondade keeltega ning keeleteaduse üldprobleeme.

J. Mark tegutses aktiivselt Õpetatud Eesti Seltsis ja valiti 1929. a seltsi esimeheks. J. Mark õhutas noori õpetlasi ÕESis esinema ja avaldama seltsi väljaannetes oma töid. Tema enese sulest ilmus ÕESI aastaraamatus ja toimetistes nii keele- kui ka etnograafiaalaseid uurimusi, nagu *da*-infinitiivi keerulistest vormidest läänemeresoome keeltes, viljakoristamisest ja rehepeksust Eestis jms.

J. Mark lõi tihedad sidemed ka teiste maade soome-ugri keelte uurijatega. Ta viibis uurimisreisidel Ungaris (1912, 1924), Soome Lapimaal (1925, 1926), Nõukogude Liidu soome-ugri aladel (1929).

J. Mark oli valitud Ungari Soome-Ugri Seltsi (1923), Ungari Turaani Seltsi, Budapesti La Fontaine'i Seltsi (1930), Ungari Teaduste Akadeemia (1933), Ungari Keeleteadusliku Seltsi (1937) ja Soome Kalevala Seltsi (1937) välis- või auliikmeks. 1930. a valiti ta Soome-Ugri Uurimise Komitee esimeheks.

Selline ulatuslik uurimistöö ja mitmekülgne teaduslik-organisatoorne tegevus löid eeldused, et J. Margist sai 1938. a asutatud Eesti Teaduste Akadeemia aktiivne liige. Rahvasteliidu Vaimse Koostöö Komisjoni Eesti Rahvusliku Komitee koosseisus võttis ta tegusalt osa juba akadeemia asutamise ettevalmistamisest. Ta tundis suurt muret selle pärast, et ühe esialgse projekti kohaselt olid kodumaised teadused kavandatavas Teaduste Akadeemias mõnevõrra tagaplaanile surutud.

J. Mark valiti vastasutatud Eesti TA asepresidendiks. Ta oli ka Eesti TA esimese aastaraamatu toimetaja (ilmus 1940).

J. Margi elukäik pärast sõda kulges edasi paguluses, esialgu Taanis, seejärel alates 1947. a-st Ameerika Ühendriikides, kus ta oli vene keele õppejõud Harvardi ülikoolis ja 1951. a-st alates soome keele õppejõud Georgetowni ülikoolis. Tema rikkalikud keele- ja etnograafilise ainekogu kogud jäid Eestisse.

J. Mark suri 2. märtsil 1959 Washingtonis.